VETO SPECIAL

ALGEMENE STUDENTENRAAD

Extra-bijlage bij Veto, nr. 25, dd. 22 april 1983. Wordt ook apart verspreid als informatiebrochure.
V.U. Marcel Meeus
Edouard Van Evenstraat, 2d
3000 Leuven
Redaktie waargenomen door Kringraad - ASR. Reakties zijn daar welkom - adres: zie hierboven.

Naar een studentenvoorstel:

Korte metten met de wildgroei

"Studielast? In onze richting geen probleem!" horen we proffen én studenten van heel wat studierichtingen al roepen. Ongetwijfeld juist. Men zal ons dan ook nooit horen zeggen dat aan heel de universiteit sprake is van een te zware studietaak. Maar uit resultaten van het DUO-onderzoek (waarvan elders in dit katern een overzicht) bleek dat men in een aantal studierichtingen echt niet meer om het probleem heen kan. 2500 uur in 1ste kan geneeskunde (KULAK) en 2000 uur in 2de kan wiskunde in Leuven kan men niet anders dan erg zwaar noemen. Toch moet studielast voor heel de universiteit een zorg zijn. Immers, waar de programma's nog niet te zwaar zijn, kunnen ze in de toekomst te zwaar worden, daartegen is geen enkele beveiliging. Wat kunnen we van studentenkant daaraan doen? Met welke instrumenten kan men aan onze unief studielast in de hand houden? We dragen enkele blokjes aan om hieromtrent een gezonde onderwijspolitiek uit te bouwen.

Als men een bestaand programma wil beoordelen op zijn studielast, als men wil nagaan of het teveel, te weinig of juist genoeg werk voor de studenten meebrengt, moet men eerst met een degelijke *meetmethode* het nodige cijfermateriaal verzamelen. Ook al heeft elke methode haar tekorten, toch is dit de enige manier om verder te komen dan de vele "indrukken" waarmee proffen en studenten elkaar vaak om de oren slaan en die veelal bepaald worden door hun persoonlijke situatie: of men prof is of student, of men gemakkelijk studeert of iets moeizamer. Alleen objektief cijfermateriaal kan uitgangspunt zijn voor een ernstige diskussie.

Studeren als arbeid

Naast een goede studietijdmeting is een konsensus over wat een *redelijke belasting* is voor studenten een tweede vereiste. Hoe men deze "norm" of liever "bovengrens" voor de studietaak konkreet kan formuleren, daarvoor zijn er verschillende mogelijkheden. In Nederland legde men zo bijvoorbeeld een norm van 1700 uur per jaar vast, en dit voor een vrij goede student (voor de specialisten: de zgn. 75-percentielstudent). Uitgangspunt voor deze 1700 uur is de vergelijking met de 40-uren werkweek van de arbeider, waarbij een akademiejaar 42 werkweken is. Deze bovengrens steunt dus op socio-kulturele gronden en wordt (juist daarom?) door heel wat proffen gekontesteerd, zoals we op het studiedrukdebat bij Letteren en Wijsbegeerte konden vaststellen. Deze groep meent dat men van studenten een heel wat grotere inspanning mag verwachten "omdat zij aan de universiteit opgeleid worden tot de elite van de samenleving, mét een overeenkomstige bezoldiging in het vooruitzicht". Zij refereren dan naar hun studententijd waarin zij 55 uur per week presteerden en tijdens de vakantie bvb. aan hun thesis werkten. Waarop men vanuit het publiek prompt opmerkte dat er in die tijd blijkbaar ook studiedruk was, en dat zij dan ook maar hadden moeten reageren...

Een variante van deze 1700-urennorm vinden we aan de Universitaire Instelling Antwerpen, waar men 13 uur "stofaanbrengende" aktiviteiten voorziet per week. Men rekent erop dat voor zo één uur er twee uren verwerkingstijd nodig zijn, wat een 39, zeg 40-uren werkweek oplevert. Deze verwerkingstijd omvat zowel oefeningen en labo's als zelfstandig studiewerk. Tenslotte vermelden we nog de enige fakulteit aan de K.U. Leuven waar men een norm afgesproken heeft: Toegepaste Wetenschappen streeft naar 1800 uren studieprestatie voor een student die in de eerste zittijd slaagt. Een nadeel van deze grens is alvast dat zij mee op en neer gaat met de kriteria door proffen op de examens gehanteerd. En het konstant houden van deze selektienormen is ook al op geen enkele manier gegarandeerd.

Kontrole: waarom het niet in de P.O.K. kan

Willen we op de studielast een rem installeren, dan is er naast een meetmethode en een norm (waarbij het exacte aantal uren eigenlijk arbitrair gekozen wordt) nog *een instantie nodig* die toezicht houdt op het naleven van die norm. Deze instantie moet dan bijvoorbeeld programmawijzigingen die teveel uren toevoegen blokkeren en voor herwerking naar de onderwijskommissie terugsturen. Bijna alle professoren menen dat de Permanente Onderwijskommissies *zelf* die kontroletaak moeten uitoefenen. Als we even verder ingaan op de argumenten die in P.O.K.'s meespelen bij het maken van programma's, zal echter snel duidelijk worden dat ook hier grote nadelen aan verbonden zijn.

In het verleden hebben studentenvertegenwoordigers ervaren dat er in de P.O.K.'s naast of in plaats van onderwijskundige argumenten ook wel eens persoonlijke of groepsbelangen meespelen, hoewel die niet altijd met zoveel woorden genoemd worden. Een vastbenoemd assistent heeft de leeftijd bereikt waarop men docent en dus titularis van een of meerdere vakken pleegt te woren, heeft onderzoek gedaan in een hoogst interessant vakgebied en zou dat dus ook best ergens aan studenten kunnen geven in een nieuw te programmeren vak. Tot voor de krisis ging men hiertoe dan ook gewoonlijk over, maar de financiële toestand van de unief heeft de P.O.K.'s nu verplicht om evenveel uren te schrappen als toe te voegen, zodat de krisis hier ironisch genoeg bondgenoot is geworden van de studenten. Een ander fenomeen dat tot het uitbreiden van de programma's leidde — en nog altijd leidt — is het zo nu en dan toevoegen van een hoofdstuk achteraan een kursus. De wetenschap breidt uit en de meest recente ontwikkelingen mogen we de studenten toch niet onthouden, zo argumenteren de proffen dan, waarbij men vaak vergeet de verouderde delen te schrappen. Dit is een standpunt dat toch wel van een achterhaalde visie op de unief getuigt: de plaats waar men jongelui zoveel mogelijk van de verworven wetenschap overbrengt. De omvang van die wetenschap is echter zo sterk toegenomen dat dit niet meer realiseerbaar is op de enkele jaartjes dat men aan dit instituut verblijft. De nadruk moet dan ook wellicht verlegd worden naar het aanleren van vaardigheden, om later in het beroepsleven en in de samenleving de nodige

(vervolg op p. 2)

Daling slagingspercentages:

Worden studenten steeds dommer?

Hét doel van elke rechtgeaarde student, het resultaat van een jaar investering van tijd en geld, de ultieme betrachting die naarmate het jaar vordert steeds krucialer wordt... slagen. Iedereen heeft wel eens te maken gehad met het schrikbeeld van een tweede zit of van een jaartje overdoen.

Steeds minder studenten slagen erin het diploma waarvoor ze werken in de wacht te slepen. Dat het slaagpercentage zowat overal daalt bleek reeds uit allerlei onderzoeken ([1]). Maar wat heeft dit nu met studiebelasting te maken? Dat een daling van het slaagpercentage vanzelf op een toename van de studiedruk zou wijzen is helemaal niet zo zeker. Van alle tekens aan de wand die op studiedruk wijzen, is een zakkend slaagpercentage wel het minst duidelijke. In kombinatie met een aantal andere verschijnselen kun je echter je ogen niet zomaar sluiten voor deze tendens. Trouwens, dat doet geen van beide partijen in de diskussie rond studiebelasting. En daar precies zit'm de kneep. Want professoren komen in de diskussie maar al te vaak aandraven met hun interpretaties over de daling van het aantal geslaagden. Door dit verschijnsel dan te individualiseren, probeert men de aandacht van de studielast af te leiden, of in elk geval dit probleem te minimaliseren. De interpretaties zijn er op gericht, aan te tonen dat er *andere* verklaringen zijn voor de daling dan de toename van de studiedruk. Afgezien nog van het feit, dat het ons niet zomaar om een bepaald aantal geslaagde studenten gaat, zijn die interpretaties vaak op drijfzand gebouwd. Even een analyse van de meest voorkomende stokpaardjes — en de manier waarop zij pootje gelicht kunnen worden.

Monitoren aan het woord

We verwijzen hier naar een aantal publikaties die goed weergeven wat er in professorale middens zoal leeft over dit fenomeen. Zo is er allereerst een enquête naar de hoofdoorzaken van het nietslagen van studenten in eerste kandidatuur Letteren en Wijsbegeerte ([2]). De enquête werd gevoerd bij de monitoren van Letteren en Wijsbegeerte, die dus oordeelden over de redenen waarom studenten mislukten. Onze kritiek is hier niet zozeer dat het rapport 'slechts' gebaseerd is op subjektief materiaal als de mening van monitoren. We laten het oordeel even aan de aandachtige lezer over: Het lijstje van mogelijke verklaringsgronden waaruit gekozen mocht worden zag eruit als volgt: '— tekort aan verstandelijke begaafdheid; tekort aan studie ten gevolge van ontmoediging, overschatting, onvolwassenheid, algemeen tekort aan dynamiek en/of motivering, familiale omstandigheden, ziekte, psychische remmingen; andere beslissende faktoren: verkeerde methode, verkeerde keuze, examensysteem; student onvoldoende gekend'. De student-lezer die even bij zichzelf te rade gaat, heeft al gauw door wat er hier schort: de monitor moet zich eerst uitspreken over allerlei mogelijke oorzaken van zakken

(vervolg op p. 4)

Ekstra werkjes links en rechts zorgen vaak voor een verdoken toename van de te studeren stof *(foto Wim Verhelst)*

EDITO

Laat er geen misverstand zijn. Het gaat ons vooral om goed onderwijs. Niet om een luier leventje. Niet om kant-en-klare, licht verteerbare lespakketten. Niet om meer vrijaf. Het is dan ook zò dat je de kampanje van Kringraad rond studiedruk moet bekijken. We willen onderwijs, waarin het mogelijk is om verstandig te studeren voldoende tijd om de stof te bewerken, te verwerken. We willen relevante stof. We willen onderwijs, dat écht gepland wordt, programma's die niet 'door omstandigheden' in elkaar geflanst worden, maar weloverwogen, en op basis van goede, onderwijskundige kriteria samengesteld worden, 'gekomponeerd' als het ware. Een redelijke studiebelasting is één van die relevante kriteria. Dat dit probleem bestàat, is door Bracke en Depreeuw al zo lang geleden aangetoond, dat hun cijfers — waarvan we er hier nog een paar frappante in herinnering brengen — op het eerste gezicht 'oud' zouden kunnen aandoen. Waren ze dat maar! Akties van enige betekenis, die de hoop, dat de toestand sindsdien veranderd is, zouden moeten wettigen, heeft de K.U. helaas nooit ondernomen. Slechts hier en daar hebben fakulteiten het probleem erkend. En die erkenning bestond dan meestal in het zoeken naar meer gefundeerd 'bewijsmateriaal' voor de studielast — nog niet in een bestrijding van de overlast. *Ons* gaat het al lang niet meer om het 'bewijzen' van het studiedrukprobleem, of om het aanwijzen van de 'zieke' fakulteiten. Het maken van studieprogramma's met een redelijke belasting voor de studenten is tenslotte een opdracht voor de fakulteiten en de onderwijskommissies (P.O.K.'s). Waar het ons nu om gaat, is de vraag hoe het (in een té groot aantal studierichtingen) zo ver kon komen — of de vraag naar het waaròm van het falen van de P.O.K.'s op dit vlak. Het is de vraag naar wat er met de P.O.K.'s moet veranderen, om in de toekomst te garanderen dat de nog gezonde fakulteiten niet òòk aangetast zullen worden, en dat de zieke genezen. En uiteindelijk zal dat dan neerkomen op de vraag, hoe we de P.O.K.'s ertoe kunnen brengen ook de kwalitatieve kant van ons onderwijs in rekening te brengen.

De special-redaktie

VEEL SLIMMER,

Het DUO: resultaten en interpretaties

De 'Paperchase' in uren

Tijdens het akademiejaar '80-'81 werd er door de Dienst Universitair Onderwijs (D.U.O.) een onderzoek uitgevoerd naar de studiebelasting in bepaalde fakulteiten van de K.U. Leuven en de K.U. Campus Kortrijk. Dit gebeurde vooral op aandringen van de studenten die oordeelden dat het programma in hun fakulteit te zwaar werd. Ook wou men in sommige onderwijskommissies door dit onderzoek meer informatie krijgen over de programma's.

Waaruit bestaat dit onderzoek? Het doel was het meten van de studietijden: hoeveel tijd besteedt een student aan de verschillende vakken over het hele akademiejaar. Globaal gezien kan men bij zo een onderzoek op twee manieren te werk gaan. Eén is de tijdschrijfmethode: elke student noteert konkreet hoevel uren hij per dag aan een vak werkt. Hierdoor krijgt men nauwkeurige informatie over de tijdsbesteding van de individuele student. Deze methode vraagt echter veel inspanning van de studenten en de onderzoekers. En is bovendien vrij duur. D.U.O. opteerde daarom voor een tweede methode: de schattingsmethode, maar dan wel onder een specifieke vorm, nl. die van de paarsgewijze vergelijking.

Per twee of drie

Deze methode komt erop neer dat een groep studenten gevraagd wordt vakken twee per twee (soms drie per drie) tegen elkaar af te wegen en telkens aan te duiden aan welke van beide hij het meeste tijd heeft besteed. Aan de hand van deze vergelijkingen kan men de verschillende vakken van een richting op een psychologische schaal zetten die de subjektieve zwaarte van de vakken weergeeft. De studenten moeten ook van minstens twee vakken zo nauwkeurig mogelijk schatten hoeveel tijd ze eraan besteed hebben. De gemiddelden van deze aantallen dienen dan als ijkpunten op de schaal. Met een eenvoudige formule kan men de psychologische schaal omzetten in reële werkuren. Men gaat er in deze methode dus van uit dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de subjektieve belasting (hoe zwaar een student een bepaald vak ervaart) en de werkelijke zwaarte van een vak (hoeveel tijd hij er in werkelijkheid aan besteedt).

In de onderstaande tabel vind je de resultaten van het onderzoek terug. In de eerste kolom is de gemiddelde studietijd weergegeven, uitgedrukt in aantal jaaruren. Wanneer je wil weten hoeveel een student gemiddeld per week werkt, deel je deze cijfers door 40 (een akademiejaar telt immers ongeveer 40 weken). De cijfers zullen je dan een veel konkretere indruk geven. 2000 jaaruren komen overeen met een 50-urenweek, 1600 jaaruren met een werkweek van 40 uren enz. Je moet echter wel opletten, vermits we hier uitgaan van een gelijkmatige spreiding over het hele jaar. In werkelijkheid zullen er heel wat schommelingen voorkomen: in oktober besteed je heel wat minder tijd aan je studie dan in juni. In een tweede kolom vind je het aantal kontakturen. Dit zijn uren dat je naar de les gaat, een seminarie of monitoraatsoefeningen volgt, in praktika zit enz. De derde kolom bevat de relatieve belasting. dat is het aantal uren zelfstudie dat je aan een vak besteedt per kontaktuur. We wijzen er wel op dat al deze resultaten gemiddelden zijn, genomen over een groep studenten. Sommige studenten werken veel meer, andere veel minder dan dit gemiddelde. Vooraleer men kan oordelen of een richting nu te zwaar is belast, moet men het eens worden over wat men een redelijke belasting vindt — dat wil dan zeggen: uitgedrukt in jaaruren. De diskussie rond zo een bovengrens wordt in een ander artikel op deze bladzijden besproken. Ook op het einde van dit artikel vind je hierbij enige bedenkingen. Uit de tabel zijn trouwens wel enige tendenzen af te leiden. Uitschieters qua studiebelasting zijn vooral 1ste kan wiskunde en de fakulteit geneeskunde. Opvallend zijn de lage cijfers voor 2de kan germaanse en romaanse filologie. Wat deze laatste resultaten betreft, deze kwamen in de betrokken richtingen bij velen als een verrassing over — ze lijken op het eerste zicht nogal ongeloofwaardig. Er moet nagegaan worden of in de enquêtes geen fouten zijn geslopen. Ook blijft het een open vraag of een laag aantal jaaruren wel een absolute garantie is voor een probleemloos jaar. Er zijn wellicht ook andere faktoren die een jaar zwaar kunnen maken.

Letteren en Wijsbegeerte

We nemen als voorbeeld tweede kan germaanse. Dit jaar staat bekend als één waarin hard moet gewerkt worden. Voor een tweede jaar ligt het slaagpercentage relatief laag (nl. 69 à 70%). Nochtans suggereert het D.U.O.-cijfer helemaal niet dat het hier om een zwaar jaar gaat. Hoe komt men dan aan dit resultaat?

In de D.U.O.-enquête voor deze richtingen vallen inderdaad wel enkele fouten op. Die zijn grotendeels te wijten aan toevallige faktoren. Zo werd het beeld in tweede kan germaanse zeker vervalst doordat een van de docenten, wiens vak als zeer belastend wordt ervaren, dat jaar heel het tweede semester afwezig bleef wegens ziekte. Hierdoor verviel anderhalf uur praktikum per week, plus de voorbereiding voor deze praktika. Bovendien werd in tweede kan germaanse, zoals trouwens in heel Letteren en Wijsbegeerte, de enquête vrij laat afgenomen. Waar dat in andere fakulteiten geschiedde in de periode november-december, gebeurde de enquête in Letteren en Wijsbegeerte eind januari, begin februari, d.i. aan het begin van het tweede semester. Rond die periode wordt het geheugen voor het vorige jaar minder adekwaat. Subjektieve indrukken krijgen de bovenhand. In de richtingen van Letteren en Wijsbegeerte kan de arbeidsintensiviteit voor de verschillende vakken echter nogal sterk variëren. Geheugenwerk lijkt ons bv. zeer arbeidsintensief, maar het bijlezen van lektuur, bibliotheekwerk en allerhande huistaken komen niet altijd even belastend over: de uren die men daraan besteedt zijn gauwer vergeten en vergeven. Lakunes in het geheugen en subjektiviteit bij het beoordelen van vakken kunnen het beeld dat een enquête geeft gemakkelijk vervalsen.

Geen vuiltje aan de lucht

Leemtes in de D.U.O.-uitslagen zijn er voor L. en W. allicht. Maar het zou kortzichtig zijn te beweren dat, omdat er moeilijkheden zijn in een bepaalde richting, het aantal studieuren daar per se ook extravagant hoog zou moeten liggen. Bijvoorbeeld, de klachten in tweede kan germaanse (en romaanse) zijn vrij algemeen — hoewel het om een reeds geselekteerd publiek gaat. Mogelijk dienen de oorzaken ergens anders dan in een overdreven aantal uren gezocht te woren: slecht doceergedrag, algemene demotivatie, slechte spreiding van het werk... Het D.U.O.-enquête eveneens onderzocht. Het werd in 2de kan germaanse globaal gezien eerder negatief dan positief beoordeeld (de zevendelige schaal waarop de studenten hun waardering moesten uitdrukken liet nogal wat ruimte over voor nuances, er werd veel gebruik gemaakt van het vakje 'neutraal'). Men vond in het jaar overigens dat de meeste vakken heel wat geheugenwerk vergden, en dat de stof niet voldoende aansloot op de voorkennis. De vakken die slecht gedoceerd werden, waren meestal ook de vakken die men moeilijk vond. In tweede kan romaanse viel vooral op dat het werk zeer slecht was gespreid over het jaar.

Bovengrens

De eerste maatregel die tegen studiedruk dient genomen te worden is het vastleggen van een bovengrens (zie boven). Zo wordt het eindelijk mogelijk om een rem te zetten op de voortdurende wildgroei van de huidige studieprogramma's, en tevens om in te grijpen in de richtingen waar de studiedruk nu reeds de spuigaten uitloopt. Met het bovenstaande willen we deze eis geenszins relativeren: een bovengrens op het aantal studieuren is de meest konkrete en meest duidelijke maatregel tegen studiedruk. Er is echter meer nodig om een opleiding volledig efficiënt te maken, zodat geen overbodige overlast optreedt. Dat laatste vergt nog enige uitleg. Studiedruk moet, o.i., niet alleen beperkt worden om de studie draaglijker te maken, deze maatregel kadert in een globale onderwijsvisie. In die visie komt het er in een universitaire opleiding vooral op aan om de mensen een aantal vaardigheden en attitudes mee te geven die een brede basis vormen voor hun maatschappelijke bezigheden later. Dit veronderstelt veeleer een kritische integratie van de stof dan een detaillistische, gespecialiseerde en fragmentaire aanpak. Het eerste vergt echter heel wat meer van de student dan het laatste: het onderwijs moet daarom ook de student kunnen stimuleren — het moet efficiënt zijn. Daarbij moet de student ook over voldoende tijd kunnen beschikken om het geheel persoonlijk te verwerken.

Als slot nog dit, als men een afgestudeerde niet alleen als een bekwaam vakman ziet, maar ook als een maatschappelijk open en mobiel iemand, zal men des te gemakkelijker het nut van een meersystematisch opgebouwde opleiding inzien. Het ideaal van de myope kamergeleerde die over een encyclopedische feitenkennis beschikt, maar letterlijk en figuurlijk niet verder ziet dan zijn neus lang is, behoort tot de negentiende eeuw. De huidige samenleving stelt heel komplexe problemen en vergt aanpassingsvermogen en visie — geen feiten dus maar aanpak.

Karla De Ceuleneer
Wouter Colson

Uurtjes knijpen in het donker — de hoeveelheid stof die je kàn blokken is hoe dan ook beperkt *(foto Wim Verhelst)*

Korte metten met de wildgroei

(vervolg van de voorpagina)

vakkennis snel te assimileren en te kunnen toepassen. Tenslotte zijn er ook wel eens financiele voordelen van een departement, een fakulteit of de hele unief in het spel wanneer men een programma opzet of wijzigt. Bepaalde voorstellen rond de informatika-opleiding waren hiervan zeker een voorbeeld.

Een definitief alternatief

Maar hoe konden de zonet opgesomde elementen in een aantal gevallen de bovenhand halen op de onderwijskundige overwegingen? Het machtsoverwicht van de professoren op alle niveau's van de besluitvorming speelt hierbij ongetwijfeld een bepalende rol. Door hun statutair vastgelegde drie vijfde meerderheid in fakulteitsraden en bijna alle P.O.K.'s worden zij als het ware rechter en partij tegelijk. Juist hierin schuilt het gevaar indien men de kontrole over een studiebelastingsnorm in de handen van de P.O.K.'s legt. Er is dan geen enkele *strukturele* garantie dat de proffen met deze norm rekening moeten houden en er is geen sluitende beveiliging tegen de faktoren die in het verleden programma's deden uitdeinen. (Behalve in die studierichtingen waar de proffenfraktie getuigt van een hogere "onderwijsgevoeligheid".) Men kan er dan ook zeker van zijn dat de norm met de voeten zal getreden worden als niet-onderwijskundige, maar voor proffen wel erg interessante aspekten aan de beslissing verbonden zijn. (— Behalve dan...) En van studentenzijde mag men niet uit het oog verliezen dat de bezorgdheid en het gezond verstand die *nu* in een aantal fakulteiten inzake onderwijsprogramma's gelukkig bestaat, tijdelijk van aard kan zijn. Een minder alerte generatie studentenafgevaardigden of een scherpe konfliktsituatie kan al snel fatale gevolgen hebben.

Een betere remedie ligt dan ook in strukturele maatregelen die de kontrole over de zwaarte van de vakken en de hele opleiding onttrekken aan de P.O.K.'s en toevertrouwen aan een centrale instantie. Hoe dit orgaan moet samengesteld worden laten we hier in het midden, maar de taak ervan zou bestaan in het kontroleren van alle programmahervormingen op het voldoen aan een aantal *randvoorwaarden* (waarvan studielast deel uitmaakt), die dan op hun beurt moeten verzekeren dat onderwijskundig irrelevante argumenten uitgebannen worden. Een dergelijk stel randvoorwaarden werd al enkele jaren geleden op het niveau van de Akademische Raad uitgewerkt, maar studielast is er niet in opgenomen en heel wat onderwijskommissies kennen er het bestaan niet eens van!

Klein maar dapper

Dat een centrale kontrole-instantie niet alleen een onmisbare rem is op de studielast, maar ook aan het onderwijsbeleid in zijn geheel ten goede komt, willen we tenslotte nog met een voorbeeldje aantonen. De **Dienst Akademische Planning** aan de U.I.A. is een dergelijke instantie, die bij elke programmahervorming die op de Raad van Beheer komt de kontrole op zulke randvoorwaarden — inklusief studielast — uitoefent. Een negatief advies van deze dienst is vrijwel fataal voor het betreffende voorstel en verplicht de onderwijskommissie tot herwerken, tot aan de gestelde kriteria is voldaan. Aldus bekomt men niet alleen een respekteren van de gestelde studielastnorm maar ook meer uniformiteit in de kurrikulumhervormingen aan de. U.I.A. Verre van ons om te beweren dat met de opleidingen in Antwerpen alles kits is, maar we hoeven toch niet beschaamd te zijn om van de goede dingen te leren, al komen ze van een "kleine unief".

Lambert Swillens

STUDIERICHTING (u

FAKULTEIT GENEESKUNDE

1ste kandidatuur geneeskunde
groep A-L
groep M-Z
Totaal
2de kandidatuur geneeskunde
groep Biochemie
groep Fysiologie
overigen
Totaal
3de kandidatuur geneeskunde
1ste doktoraat geneeskunde
2de doktoraat geneeskunde
Totaal fakulteit Geneeskunde

FAKULTEIT WETENSCHAPPEN

1ste kand. wis- en natuurkunde
groep Wiskunde
Totaal (+ Natuurkunde)
2de kandidatuur wiskunde
2de kandidatuur natuurkunde
1ste licentie Toegepaste Wiskunde
1ste licentie Natuurkunde
Totaal fakulteit Wetenschappen

FAKULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE

1ste kandidatuur Germaanse
groep Nederlands-Engels
2de kandidatuur Germaanse
groep Nederlands-Engels
1ste kandidatuur Romaanse
groep Spaans
Totaal (+ Italiaans)
2de kandidatuur Romaanse
groep Spaans
Totaal (+ Italiaans)
Totaal fakulteit
Letteren en Wijsbegeerte

Tabel 3: Geschatte gemiddelde studiebelastingstijden per opleid gemiddelde relatieve belasting. (Bron: *Syntheserapport over* K.U.Leuven Campus Kortijk (Akademiejaar 1980-1981).* Dienst *belasting* drukt uit hoeveel uren de studenten gemiddeld nod verwerken. Met *roosteruren* worden de uren bedoeld die je v brengen. Daarom worden ze ook wel *kontakturen* genoemd.

MINDER MOEITE

Interview met Manu Bracke:

Het koffiedik van de unief: slik, slaap slecht maar studeer

De 'groten' aan deze universiteit liggen er niet van wakker, maar de kleintjes blijkbaar wel. Het alsmaar stijgende aantal slaapklachten van studenten is slechts één van de vele onrustbarende vaststellingen die dokter Bracke van het Medisch Centrum voor Studenten moest doen. Over zijn onderzoeken i.v.m. studiebelasting, ook uitgevoerd samen met Erik Depreeuw van de Dienst voor Studieadvies, hadden wij met hem een onderhoudende babbel, waarvan je hier de neerslag vindt.

Veto: *Samen met Erik Depreeuw hebt u in '80 en in '79 onderzoeken gedaan naar de tijdsbesteding van een derdejaarsstudent en naar het aantal bladzijden en uren dat een student tussen '62 en '78 moest verwerken. Hoe komt u ertoe om als arts aan een dergelijk projekt te beginnen?*

Dr. Bracke: Het onderzoek lag in de lijn van de werking van het **Medisch Centrum voor Studenten.** Wij werken in de eerste plaats *kuratief*, via de gewone raadplegingen. Op basis hiervan doen wij aan *onderzoek* rond die aspekten die een algemene tendens aangeven. Wat we daaruit halen stelt ons in staat om *preventief* te werken. Zo is het ook met de onderzoeken naar studiebelasting gegaan. De konkrete aanleiding hiertoe was dat we in '74 plots enorm veel mensen — bijna de helft — van eerste lis scheikunde over de vloer kregen. Die waren allemaal over hun toeren, en *vroegen* om verlof, een weekje vrij van de labo's. Het was ons dus duidelijk dat er al minstens in die richting iets fout liep — en misschien in andere richtingen ook. Vandaar ons initiatief om te starten met dat onderzoek.

'O heerlijke studententijd...'

Veto: *Enkele gegevens? Waren er verrassingen?*

Dr. Bracke: Wat het onderzoek naar de *leefgewoonten* betreft, viel de sterke invloed van de examens op. Globaal leeft een student tijdens de examens nog ongezonder dan anders. Hij drinkt veel meer koffie, rookt meer, 40% slikt medicijnen enz. Ook wat de nachtrust betreft zijn er heel wat problemen. De slaap is bij 20 tot 35% van de studenten gestoord. Je kan dus rustig zeggen dat de belasting te groot is. Zeker als je weet dat het gaat om derdejaars — hoeveel zwaarder moeten de eerstejaars het dan hebben!

Dokter Manu Bracke: belastingsonderzoek voor preventief werk (foto WiV)

Veto: *Studenten besteden dus ook veel tijd aan hun studies.*

Dr. Bracke: Inderdaad. Dit blijkt uit het onderzoek naar de *tijdsbesteding* van de studenten. Hieruit blijkt, dat een student gemiddeld 40 uur per week besteedt aan verplicht werk en studeren. En dat is dan nog voor een week in februari. In de examentijd kan dit oplopen tot gemiddeld 10u30 per dag.

'... met talloze vermaken'

Veto: *In het onderzoek naar de* kwantitatieve elementen *van de studielast wijkt u wel sterker af van het strikt medische terrein.*

Dr. Bracke: Dat gebeurde dan ook in samenwerking met de **Dienst voor Studieadvies.** Medische verschijnselen moeten trouwens ergens hun oorzaak vinden. Uit dit onderzoek bleek, dat het aantal uren les vrijwel overal is gestegen, vooral dan de werkkolleges. Ook het aantal te kennen bladzijden stijgt sterk. Gemiddeld met bijna 50%.

Veto: *Ziet u verband tussen de resultaten van de DUO-enquête en uw eigen ervaringen wat de tijdsbesteding en de belasting betreft? We denken hierbij vooral aan de opvallend lage cijfers die de germanisten en de romanisten in het rapport skoorden. Komen die studenten hier ook minder op raadpleging?*

Dr. Bracke: Aparte cijfers over aparte richtingen hebben wij niet. We zijn wel van plan om een computer 'in dienst te nemen' om alle raadplegingen te inventariseren. Zo kan je nagaan welk soort klachten van welke fakulteiten komen. En of er verschillen zijn tussen de fakulteiten. Maar dan nog moet je met dergelijk cijfermateriaal voorzichtig zijn. Er spelen zoveel uiterlijke faktoren mee. Wetenschappen bvb. komen minder. Dat wil niet zeggen dat daar geen problemen zijn, maar misschien alleen dat wij te ver van daar zitten. Een simpele registratie van ziekten blijft onvoldoende om er konklusies voor de studentenbevolking in haar geheel aan vast te knopen.

De ijskast in!

Veto: *Wat is er tot nu toe* gebeurd met de resultaten van uw/de onderzoeken?

Dr. Bracke: Tja; die rapporten komen op de **Raad voor Studentenvoorzieningen** ter sprake en worden dan doorgespeeld naar de **Akademische Raad** *(N.v.d.r.: als varia).* Maar het is heel moeilijk om met professoren over die cijfers te praten. Ze worden niet door iedereen als een probleem ervaren. Als ik aan kollega's in Nederland vertel dat 20% van de studenten tijdens het jaar pillen slikt, dan gaan zij daar bijna achterover. Dat bestaat in Nederland gewoon niet. Zelf vind ik die cijfers ook zorgwekkend; maar voor veel proffen is dat gewoon niet belangrijk. De vraag of studeren al dan niet schadelijk voor de gezondheid is, krijgt dan ook — zelfs met dergelijke cijfers — verschillende antwoorden, afhankelijk van de persoonlijke instelling. Voor veel proffen is de stress en de ongezonde leefsituatie van de studenten een deel van de studie. Je hoort dan ook van die argumenten als 'een ingenieur moet tijdens zijn beroepsleven onder stress kunnen werken, dus tijdens zijn studies kan hij daar best al aan wennen'... De idee van studeren als een 'struggle for life' wordt helemaal niet zo negatief beoordeeld.

Veto: *Als die onderzoeken niet direkt au serieux worden genomen, voelt u zich dan niet soms als een roepende in de woestijn?*

Dr. Bracke: Ja. Ja. Maar volgens mij moet je het probleem van de studiedruk ook ruimer zien. Heel het onderwijssysteem hangt ermee samen. Het ex-cathedraonderwijs stimuleert zeker niet de interesse van de studenten, en kan dan ook belastend werken.

(Volgt een interessante uiteenzetting over de Medische Fakulteit in Maastricht, waar aan blokonderwijs wordt gedaan; een vorm van onderwijs met veel zelfstudie, hard werken en een intensieve begeleiding.)

Veto: *Eén van onze mogelijke verklaringen voor de lage cijfers in Letteren en Wijsbegeerte lag ook in het feit dat je in deze richtingen veel eigen werk moet presteren (lektuur, skripties, bibliotheekbezoek...) dat moeilijk te schatten is, maar waar toch veel tijd in kruipt.*

Dr. Bracke: Het is zo moeilijk om te bepalen hoe zwaar een programma is. Er worden wel zogezegde vuistregels gebruikt; één uur les zou dan twee uur zelfstudie meebrengen, maar in feite kloppen die regels niet, men goochelt er zomaar wat mee.

Afspraken, en wat daarmee gebeurt

Veto: *Een andere oplossing?*

Dr. Bracke: De diskussie kan pas duidelijk worden als er goede afspraken over een *norm* zijn. Dat impliceert geregelde metingen. Maar nu kan je niet praten over studiebelasting omdat er geen norm is waaraan je 'teveel' kan toetsen. In Nederland is die er wel: 1700 uren per jaar.

Veto: *Denkt u zelf aan een bepaalde norm?*

Dr. Bracke: Dat kan ik zo niet zeggen. Het praten over zo'n afspraak alleen al zal heel moeilijk zijn. Lieven Jaspaert *(n.v.d.r. deed een studiebelastingsonderzoek in Romaanse)* heeft ooit aan de proffen van Romaanse gevraagd wat voor student ze als normstudent zouden aanvaarden. Volgens hen was dat dan iemand die in eerste zit slaagt zonder één onvoldoende. Bij nader onderzoek bleek, dat voor een bepaald jaar amper zes van de honderdzestien studenten hieraan voldeden. De proffen weten gewoon niet waarover ze praten.

Veto: *Maar wie of wat moet in de gaten houden dat die norm gerespekteerd wordt?*

De onderwijskommissies, suggereert **dr. Bracke** — maar die hebben enkel adviserende bevoegdheid.

Veto: *Vindt u het opportuun dat professoren zich over elkaars en eigen vakken moeten uitspreken? Gaan bestaande konflikten de situatie dan niet vertroebelen?*

Dr. Bracke: Inderdaad, dat zal niet zo best werken. Aan de U.I.A. *(n.v.d.r. waar een overkoepelende instantie de aanpassing van de programma's op hun zwaarte kontroleert)* kan het op een andere manier. Maar die universiteit heeft dan ook de kans gehad om met een schone lei te beginnen. Leuven zit met strakkere, oudere organen. Als er iets moet komen, zal dat toch iets kompleet nieuws moeten zijn...

Rechtspositie van de student

De hele moeilijkheid is volgens **Dr. Bracke** echter dat de student helemaal geen *rechtspositie* heeft. **Prof. Viaene** heeft ooit gezegd, dat wat de universiteit van haar studenten verlangt, geen enkele vakbond voor haar arbeiders zou willen accepteren.

De student heeft helemaal geen zeker statuut. Hij heeft geen eigen inkomen, geen eigen ziekteverzekering, weinig of geen recht van spreken aan de universiteit. Hij hangt tussen zelfstandigheid die van hem verwacht en geëist wordt, en afhankelijkheid, waartoe hij gedwongen wordt. Studiebelasting moet dan ook in die zin gezien worden, als een bijkomende uiting van het gebrekkig juridisch statuut van de student.

Relinde Baeten
Peter Mostrey

totale belasting (uren per jaar)	aantal rooster uren	gemiddelde relatieve extra-belasting
2028	574,5	2,53
1859	574,5	2,24
1970	574,5	2,43
1988	536,5	2,71
1822	531,5	2,43
1848	521,0	2,55
1902	530,0	2,59
1644	493,0	2,33
1539	708,5	1,12
2017	570,0	2,54
1843	**575,0**	**2,20**
1638	607,5	1,76
1692	607,5	1,79
2008	517,5	2,88
1775	607,5	1,92
1739	382,0	3,55
1671	652,5	1,45
1753	**553,5**	**2,17**
1598	630,0	1,54
1324	535,0	1,47
1820	630,0	1,89
1801	630,0	1,86
1362	570,0	1,39
1336	570,0	1,34
1526	**591,0**	**1,58**

ngseenheid in vier fakulteiten, m.i.v. het aantal kontakturen en de *t onderzoek inzake de studiebelasting aan de K.U.Leuven en de* niversitair onderwijs, Leuven, 1982, p. 8). De *gemiddelde relatieve* hebben om 1 uur hoor- of werkcollege voor te bereiden of te gens de collegeroosters verondersteld wordt 'in de les' door te

Een dag telt vierentwintig uur:

Theorie bij het V.T.K.

De fakulteit waar men het eerst ervaring opdeed met studietijdmetingen is de fakulteit Toegepaste Wetenschappen. Daar werd in het jaar '80-'81 in eerste kan een meting verricht volgens de *tijdschrijfmethode*. Gedurende het ganse jaar vulden 152 eerstekanners getrouw hun formulieren in, met de tijd die ze besteedden aan het naar de les gaan, praktika, zelfstudie enz. De organisatie van deze meting was een samenwerking tussen D.U.O., het Kandidatuurcentrum van Toegepaste Wetenschappen, en de Vlaamse Technische Kring.

Na verwerking met de computer verkreeg men een breed gamma van resultaten die men nog steeds bestudeert. De dienst *didaktiek* van V.T.K. kan tóch al enkele cijfers kwijt: de eerstekanners die in juli slaagden studeerden gemiddeld 1953 uren (d.i. ongeveeer 48,5 uur per week). Zij die niet in eerste zit slaagden studeerden minder: gemiddeld 1758 uur. Daartegenover staat dat de studenten die tweede zit hadden allemaal ongeveer evenveel studeerden (ongever 2110 uur voor de periode tot en met september). Gemiddeld studeert men tot en met eerste zit 1868 uur en dit resultaat vertoont een grote correlatie met het resultaat bekomen door de methode van de paarsgewijze vergelijking (1899 uur).

Dat Toegepaste Wetenschappen een voorsprong heeft op het gebied van kontrole op de toenemende studiedruk blijkt ook uit het feit dat men al sinds 10 jaren een *norm* voor studielast toepast: "een student die 1900 uur werkt, slaagt in eerste zit". De studiebelasting wordt dan als volgt berekend: 1 uur college staat voor 4 uren effektieve belasting, en 1 uur praktikum voor 1 uur effektieve belasting. Ieder ontwerp tot programmawijziging moet aan deze norm beantwoorden, zoniet wordt het hoogstwaarschijnlijk verworpen. De motivatie waarom deze norm 1900 moest bedragen is verre van duidelijk, maar toen deze norm werd ingevoerd rond 1972, wist men nog niet zoveel over studiebelasting. Ook het vuistregeltje om het aantal belastingsuren te berekenen is maar een ruwe schatting. Sommige vakken vragen heel wat meer zelfstudie dan andere. Dat bleek ook uit de meting in eerste kan waar het vak van *prof. Piessens*, zoals verwacht hoog scoort, en een vak als scheikunde laag scoort in de tabel van de studielast per collegeuur. Toch heeft men bij Toegepaste Wetenschappen een voorsprong op de andere fakulteiten op het vlak van het voorkomen van een *ongekontroleerde* programmauitbreiding. Dit is nog geen garantie tegen het verhogen van de studiedruk via zgn. achterpoortjes. *Koen Mols*, praeses '81-'82 en destijds medewerker aan het studiebelastingsonderzoek, wijdde hieraan zijn afscheidstoespraak tijdens de promotieviering van de laatstejaars. Hij verwoordde treffend dat het toevoegen van aanvullingen, hoofdstukken of appendices, zonder de volledige kursus te reviseren, de opleiding oppervlakkig maakt en de studiedruk op een sluikse manier verhoogt.

W.W.W.,Sempels

Een nationale afspraak?

Veto: *In de VL.I.R. is er een werkgroep onderwijsvernieuwing. Is die werkgroep toevallig ontstaan, omdat de leden toevallig onderwijsbekommerd zijn, of is er een diepere reden?*

Dr. Bracke: Iedereen is zowat overtuigd van het probleem, men beseft dat het er is. De werkgroep zelf, daarin wordt zeer veel werk verzet door mensen uit Limburg (rektor Verhaeghen). Dus er wordt wel degelijk gepraat omdat men het probleem erkent. Maar daar blijft het voorlopig bij. Het opzet was, vanuit die werkgroep een brief te sturen naar de de rektorenkommissie die dan advies zou kunnen geven aan het ministerie. Dit is vorig jaar reeds geprobeerd, maar mislukte omdat men de materie nog te onduidelijk vond. Maar er wordt over gepraat en dat vind ik al heel positief, want het betekent dat men er gevoelig voor is.

Veto: *Ziet u als belangrijkste doel dat er een norm wordt vastgelegd in de wet, of moet dat per universiteit, en hoe moet dat dan gekontroleerd worden?*

Dr. Bracke: Een norm is misschien veel gezegd, maar er moet zeker een soort afspraak komen. Dit kan eventueel met onder- of bovengrens en moet niet meteen iets zijn als 1700 of 1900 uur, want dat vind ik toch te strikt. Als je logisch wil zijn, moet je je afspraak maken voor het ganse Vlaamse land, anders ga je konkurrentie krijgen. Dan krijg je bvb. in Leuven een norm van 2000 uur, en komen de goeie studenten naar hier, terwijl bvb. in Gent de mannen van de 1500 uur zitten. Dat is het risiko dat je loopt als je niet een algemene afspraak maakt. Maar voor zo'n afspraak moet je — en dat is de hele diskussie — ook algemeen vastleggen welke kapaciteiten je van de normstudent verwacht.

1700 uur, een bedreiging voor 'lichte' richtingen?

Als men onder studenten diskussieert over een bovengrens voor studielast, gaat er vanuit een aantal studierichtingen protest op: een algemeen geldende norm van bijvoorbeeld 1700 uur per jaar vindt men gevaarlijk, Het zou de proffen in hun, nog 'lichte' studierichting een mooi argument in handen spelen om ook daar de programma's uit te breiden, tot de 1700-urengrens bereikt is. 'Laten we geen slapende honden wakker maken,' zo zegt men dan.

Voor studentenvertegenwoordigers is het natuurlijk erg verleidelijk om met de grote groep studenten — want het meerderheidsstandpunt van de achterban moet toch gevolgd worden — te roepen om lichte programma's. Toch moet onderwijswerking vanuit studentenzijde iets verder gaan dan het verdedigen van luie studenten, of studenten die niet verder kijken dan het volgende examen. Afgevaardigden moeten ook durven diskussie aangaan over het geheel van de opleiding: wat willen wij kennen en kunnen als wij afgestudeerd zijn, wat hebben wij echt nodig, wat vinden wij relevant voor onze opleiding?

De idee dat er een bovengrens voor de te leveren studieinspanning moet komen, moet dan ook gefundeerd worden vanuit een visie op universitair onderwijs. Onze argumentatie is nog wel onvolledig, maar de kern van de zaak kan als volgt omschreven worden: we moeten weg van de universiteit als grote kennisfabriek en van de universitaire opleiding als periode waarin men in enkele jaren tijd aan jonge mensen zoveel mogelijk van die verworven kennis overdraagt. De hoeveelheid kennis is zodanig geëxplodeerd en de 'kennisslijtage' binnen een bepaalde richting is zo groot geworden, dat we naar een unief moeten waar aan jonge mensen meer *funktionele* kennis en een aantal *vaardigheden*, eigen aan hun vakgebied, moeten aangeleerd worden. Hiermee gewapend moeten zij in staat zijn om zich in hun latere beroepssituatie snel de noodzakelijke, specifieke kennis eigen te maken en er inzichtelijk mee aan de slag te gaan.

In het eerste soort unief, de kennisfabriek, is een norm minder nodig; er is een soort natuurlijke bovengrens. Een te grote hoeveelheid stof leidt ofwel tot het stellen van overzichtsvragen op de examens, ofwel via grotere examenspreiding tot veel detailvragen en alzo tot de meest gedegenereerde vorm van het slikken-en-spuwenexamen. En hoe moeilijk deze laatste evolutie recht te trekken is, daar kan men bij geneeskunde van meespreken...

Vanuit een keuze voor meer funktionele kennis en het aankweken van vaardigheden, moet men grijpen naar andere doceer- en evaluatievormen: minder hoorkolleges, meer zelfstandig werk, groepswerk e.d.m. Dan is een bovengrens voor de studielast ook onmisbaar. Immers, om rustig de tijd te hebben om de stof onder de knie te krijgen, kan men hier niet meer zomaar 'het tempo opdrijven' als de proffen meer materiaal aanbrengen dan men kan verwerken. We kunnen hier de vergelijking trekken met het thesiswerk, dat ondanks de vele beperkingen, in de meeste studierichtingen zowat het enige stukje zelfstandig werk is, dat de studenten mogen doen. Als je promotor je tot op het einde van het jaar om de oren slaat met artikels en boeken die je binnen x weken moet gelezen hebben, ga je aan het echte assimileren en samenbrengen van de puzzel niet toekomen. Je thesis wordt dan nooit het resultaat van zelfstandig werk, hoe miniem dan ook; het zal hoogstens een niet gekamoufleerde kollage zijn van stukjes die je hier en daar geleend hebt. Wil er ruimte komen voor zelfstandig werk, aanleren van vaardigheden, dan moet er een rem komen op de hoeveelheid, en omdat dit voorlopig de enig haalbare vorm is, vertalen we dit in een bovengrens voor het aantal te presteren uren.

Na de theorie, de praktijk. Hoe kan je dat konkreet in een onderwijskommissie aanpakken? Ten eerste, als proffen beweren dat een studieprogramma te licht is, wat is dat dan waard? Dat ze dat eerst maar eens zwart op wit bewijzen! Als echt kan aangetoond worden dat de studielast onder de norm ligt en er liggen goede voorstellen op tafel — d.w.z. voorstellen die vanuit de doelstellingen van de opleiding en het profiel van de afgevaardigden gemotiveerd kunnen worden en niet omdat deze of gene prof nog een vakje wil — dan kan daar zeker over gepraat worden. Alvorens men de voorgestelde vakken aan het programma toevoegt, moet men natuurlijk eerst nagaan of er geen verouderde of minder relevante punten uit de opleiding weggesnoeid kunnen worden. Als dit echt niet kan, dan moet men onder studenten maar eens grondig diskussiëren of men liever minder uren werkt (bijvoorbeeld 1400 uren) of liever de blijkbaar wel belangrijke nieuwe studieopdrachten in het programma opgenomen ziet. Verstandige studenten zullen, als aan alle geschetste voorwaarden voldaan is, tot aan de norm voor de studielast voor het laatste kiezen...

Lambert Swillens

De normstudent op heterdaad betrapt: Jan Modaal zorgt nog snel voor zijn minimum aantal uren van vandaag *(foto Wim Verhelst)*

Worden studenten steeds dommer?

(vervolg van de voorpagina)

waarvoor de student zélf verantwoorelijk is, en pas als hij meent dat die geen van alle van toepassing zijn, wordt hem de mogelijkheid van het examensysteem *als enige verklaringsfaktor die niet tot de individuele studentkenmerken behoort* aangeboden. Alleen al de plaats die deze faktor in de reeks toebedeeld krijgt, suggereert al hoe verwaarloosbaar hij wel is...

Het is dan ook niet te verwonderen dat het 'resultaat' van deze enquête eruit ziet als volgt: 'op 10 studenten die mislukten waren er 6 die niet over voldoende verstandelijke aanleg beschikten, 2 die zich onvoldoende hebben ingespannen, 1 die zich niet 'kon' inzetten, en 1 die om nog andere redenen niet slaagde'.

Geen latijn meer

Een andere 'verklaring' die voor de daling van de slaagpercentages wel eens 'gevonden' wordt, is de voorbereiding van de studenten op het universitair onderwijs. Er worden vaak vraagtekens geplaatst bij de *selektiemechanismen voor de universiteit*. Die '...voldoen niet. Er zijn hoe dan ook een vrij groot aantal studenten die niet over voldoende intellektuele kapaciteiten beschikken' (3). Enig bewijs voor de band tussen deze — alwéér — individuele studentkenmerken en de dalende slaagpercentages hebben wij echter nog niet gezien...

Een zeer populaire stelling, die met de vorige samenhangt, is de volgende: de slaagpercentages zijn gedaald omdat de studenten die hier toekomen niet meer zo goed voorbereid zijn als vroeger (4). Men verwijst dan doorgaans naar de 'traditioneel sterke richtingen': een humanioraopleiding in de richting Latijn, of Wetenschappen A of B schijnt voldoende garantie te zijn voor slagen aan de universiteit. Nu komen er gedurende de laatste jaren steeds minder mensen uit die richtingen. De stelling van het Universitair Studie Bureau: 'Het is bijgevolg bijna logisch dat het slaagpercentage van generatiestudenten globaal moet afnemen: het aandeel van de studenten met de naar vooropleiding Sekundair Onderwijs grootste kans op slagen neemt af en gaat gepaard met een geringe vermindering van slaagkansen, terwijl zich daarnaast een lichte toename manifesteert van het aandeel van die generatiestudenten in de ganse populatie met beduidend lager liggende slaagkansen.' (cf. tabel 1). Deze 'stelling' blijkt wel erg zwak gefundeerd te zijn als we de hypothese naast de cijfers zetten. Als we bij wijze van veronderstelling de doorstromingskoëfficiënten voor de verschillende afstudeerrichtingen sekundair onderwijs sinds '72 konstant houden, en alleen de daling van de slaagcijfers in elke afstudeerrichting een rol laten spelen, vinden we de invloed van die daling. Als we de slaagpercentages konstant houden, zien we het relatief belang van de veranderde doorstroming (cf. tabel 2).

De konklusie: de daling van de slaagcijfers is voor het overgrote deel *niet* te verklaren uit de veranderde doorstroming, maar wel uit het feit dat in alle afstudeerrichtingen het slaagcijfer tussen '72 en '77 sterk is gezakt. Of anders gesteld: het slaagpercentage daalt sneller dan het aandeel van de zogenaamd 'zwakke' richtingen stijgt.

Zoals gezegd, het dalende slaagpercentage is niet het belangrijkste argument voor studiedruk. Je kunt het studiedrukprobleem dan ook helemaal niet van de baan schuiven met alternatieve verklaringen voor de dalende slaagcijfers. Laat staan met verklaringen die niet kloppen.

Relinde Baeten
Luc Baltussen

Afstudeerrichting	Aantal Generatiestudenten		% Geslaagden	
	1972	1977	1972	1977
Latijn-Griekse	789	622	54,4	50,8
Latijn-Wiskunde	377	474	70,0	62,0
Latijn-Wetenschappen	567	642	51,0	45,6
Wetenschappelijke A	472	515	54,0	46,2
Wetenschappelijke B	498	769	41,2	33,7
Ekonomische	299	298	31,4	23,2
Menswetenschappen	55	73	25,5	19,2
V.S.O.	—	353	—	37,4
Rest	274	290	32,5	26,2
TOTAAL	3331	4036	49,2 = 1639	41,9 = 1691

Tabel 1: Examenresultaten generatiestudenten K.U. Leuven naar vooropleiding sekundair onderwijs. Vergelijking 1972-1973 en 1977-1978. (Bron: *Generatiestudenten K.U. Leuven naar vooropleiding sekundair onderwijs: evolutie van aantallen en examenresultaten,* Nota aan de Akademische Raad, Universitair Studiebureau, 4 april 1979)

	Met slaagpercentages '72	Met slaagpercentages '77
Met doorstromingsverdeling 1972	1639 geslaagden op 3331 49,2%	*1431 geslaagden op 3331* *43%* (1)
Met doorstromingsverdeling 1977	*1972 geslaagden op 4036* *48,87%* (2)	1691 geslaagden op 4036 41,9%

Tabel 2: Fiktieve evolutie van de slaagpercentages generatiestudenten K.U. Leuven: (1) Doorstromingsverdeling 1972 konstant gehouden; alleen de wijzigende slaagkansen voor elke afstudeerrichting S.O. in rekening gebracht. (2) Slaagkansen voor elke afstudeerrichting S.O. konstant gehouden; alleen de wijziging van de doorstromingsverdeling in rekening gebracht. (Bron: Kringraad, op basis van de USB-cijfers in tabel 1)

(1) Cf. Studie van het Universitair Studiebureau, dd. 5 juni 1979; ter inzage op het dokumentatiecentrum van Kringraad.

(2) Prof. M. Cloet, in: *Onze Alma Mater*, 31 (1977) 3, pp. 193-218.

(3) Dr. J. Hoornaert, *De overgang van het sekundair nadr het universitair onderwijs: waar het schoentje spant*, toespraak op een kolloquium te Brussel, maart 1983.

(4) Generatiestudenten K.U.Leuven naar vooropleiding Sekundair Onderwijs: evolutie van aantal en examenresultaten, Leuven, Universitair Studiebureau, 4 april 1979.

Kreten & gefluister... KRETEN STUDIE

Of, studenten durven ook nog wel eens *studeren* en dat is òòk niet altijd *gemakkelijk*. • Plezant voor mij, deze *kreetjes*. Kan ik eens iets schrijven over *proffen* ook. • In de *paaseksamens* moest ik nog wel *opletten wat ik zei...* • Okee, daar gaan we. •

□ □ □

In *Germaanse*, daar is een prof... • Die luistert naar de naam *Marcel Janssens.* • *Hobbies?* • Jawel, *les geven.* • Elk jaar beter, elk jaar *méér.* • Want *bovenop* zijn 'normale' kursus geeft prof. Janssens ook nog eens *bundeltjes ekstra kopies.* • Tot een pientere student opmerkte dat *'dat toch niet eerlijk is, dat het ieder jaar meer wordt, waarom moeten we dat allemaal kennen?* • Janssens zette zijn bril recht (stel ik me toch voor) en antwoordde. • *Ik heb dat nu eenmaal gemaakt.* • Juist, Marcel, je kan het toch moeilijk maken omdat je het *interessant* zou vinden? •

□ □ □

Proffenkinderen zijn ook maar *studenten.* • De zoon van professor *Emma Vorlat* is ook unief begonnen. • Maar *faalde* jammerlijk. Zei *Emma* in de les. • *Ouders mogen volgens mij hun kinderen niet dwingen universiteit te volgen; als ze dat niet kunnen, is er ook nog altijd NUHO of zo...* •

Professor Vorlat had waarschijnlijk de *studie* eens *druk* aan de lijve ondervonden, of? •

□ □ □

Weet je waarom de *hedendaagse* student zoveel *dommer* is geworden? • Natuurlijk (klinkt het alom), *die student kan geen Latijn meer.* • Zelfs sommige mensen van *Studie-advies* (het doekje voor het universitaire bloeden) zijn daarvan overtuigd. • Maar zij *doen* er wel iets aan. • Studie-advies richt namelijk *kursussen Latijn* in voor bepaalde studenten-in-spe van Letteren en Wijsbegeerte. • Komt er op zekere dag een *coup de téléphone* op Kringraad. • Vriendelijke juffrouw aan de lijn, die vraagt of men op Kringraad weet waar ze de *eerste licentie wetenschappen* kan vinden. • KR-vrijgestelden leggen haar geduldig uit dat zoiets *niet bestaat.* • Er is natuurlijk altijd wel *biologie, en wiskunde en zo, maar eerste lies wetenschappen?* • Nòòit van gehoord! • De vriendelijke vrouw aan de lijn bleek *Frieda Rabau* van Studie-advies. • Vindt men die *moeilijke* universitaire strukturen *Latijns* klinken op het Atrechtcollege? **WIV**

Aan deze special werkten mee: Relinde Baeten, Luc Baltussen, Wouter Colson, Karla De Ceuleneer, Peter Mostrey, Wim Sempels, Lambert Swillens — allen van de werkgroep Studiedruk van Kringraad. Met dank aan Wim Verhelst voor foto's en kreten, en aan Dirk De Naegel voor passen-meten-en-plakken.